

ÇİN HALK CUMHURİYETİ PAZAR VE ÜLKE ARAŞTIRMASI:

• Ülke Profili

• Nüfus	: 1,33 milyar (2012)
Yüzölçümü	: 9 561 000 km ²
Başkent	: Pekin
Kişi Başına Düşen Milli Gelir	: 8.625 \$ (2011) (sagp)
Büyüme Oranı	: %9,2 (2011)
Döviz Kuru	: 1 ABD \$ = 6,28 Yuan
Başlıca Şehirler	: Şanghay (15,6 milyon), Pekin (13,1 milyon), Guangzhou (11 milyon), Shenzen (8,5 milyon), Dongguan (6,5 milyon), Tianjin (5,2 milyon)
Telefon Kodu	: +86

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

Çin Asya kıtasının doğusunda yer almaktadır. Doğuda Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti; güneydoğuda Makao; güneyde Laos, Birmanya, Vietnam, Hindistan, Bhutan, Nepal; batıda Pakistan, Afganistan, Tacikistan, Kırgızistan, Kazakistan; kuzeyde Moğolistan Halk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu ile komşudur. Çin'in toplam kara sınırları uzunluğu 20 000 km'den fazladır.

Çin'in doğusunda Doğu Çin Denizi ve güneydoğusunda Güney Çin Denizi yer almaktadır. Çin anakarasının toplam sahil uzunluğu 18 000 km'den fazladır.

Siyasi ve İdari Yapı

ÇHC 1949 yılından bu yana Çin Komünist Partisi tarafından yönetilmektedir. 7 üyeden oluşan, Başkanlığını ve Genel Sekreterliğini Hu Jintao'nun yaptığı Polit Büro Daimi Komitesi ülkedeki en yüksek yönetim organıdır. Hu Jintao aynı zamanda Devlet Başkanlığı görevini de yürütmektedir.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

2008 yılı resmi rakamlarına göre ülke nüfusu 1,32 milyara ulaşmıştır. 21. yy ortalarına kadar nüfusun artmaya devam edeceği ve 1,6 milyar civarında dengeleneceği beklenmektedir. Uygulanan politikalar sonucunda nüfus azalarak da olsa artmaya devam etmektedir. Nüfus içerisinde yaşlıların gençlere oranı giderek artmaktadır. Nüfusun %91,6'sı Han kökenli Çinliler %16,7'sini ise aralarında Uygurların da bulunduğu diğer azınlıklar oluşturmaktadır. Ailelerin tek çocuk sahibi olmaları teşvik edilmektedir. Yüksek nüfus, Çin için en büyük sorunlardan birisini teşkil etmenin yanı sıra, büyük bir ekonomik güç kaynağı olma niteliğindedir.

Çin'de kentleşme sürecinin hızlanmasıyla birlikte orta gelirli nüfusun beklenenden daha hızlı artarak, toplumun gelişmesinde önemli bir güç haline geleceği beklenmektedir. Bu durum kentlerdeki toplumsal yapının yanında, siyasi, ekonomik ve kültürel gelişmelerin yapısını da derinden etkileyecektir.

Gelecek on yıl içinde yaklaşık yetmiş milyon kişinin iş gücüne katılacağı öngörülmüştür. Bu kitlenin yarattığı baskının, yüksek büyüme oranlarını önümüzdeki dönemde de zorunlu kılacağı düşünülmektedir. Çin'in gelişme yolunda önündeki en büyük engellerinden birisi bu nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak altyapının olmayışdır. Bu eksikliğin giderilmesi amacı ile yoğun yatırımlar yapılmaktadır.

Bugün Çin'de bölgesel gelişme farklılıkları ve köyden kente göç en temel siyasi sorunlar arasında yer almaktadır. Ulaşım koşullarının doğuda daha elverişli olması nedeniyle, alınan tüm önlemlere karşılık batı bölgelerinde ekonomik kalkınmanın yabancı yatırımlar yoluyla sağlanması istenilen ölçüde gerçekleştirilememektedir. 2011 yılı sonunda 690 milyon insanla şehir nüfusu toplam nüfusun % 52'sini oluşturmaktadır. 2030 yılında 1 milyar insan şehirde oturuyor olacaktır.

Nüfusun %98,7'si okuryazar durumdadır. Çin idari olarak, 22 Eyalet 5 Otonom bölge ve 4 Belediye'ye ayrılmıştır. Bu eyaletler arasında Henan 96,7 milyonluk nüfusu ile en kalabalık olanıdır. Pekin, Şanghay, Guangzhou ve Tianjin ise nüfusu en yüksek olan şehirlerdir. Çin'de halen 1 milyonun üzerinde 100 şehir vardır.

Ekonomik Performans

Çin'in son 10 yıldaki yükselişi tarihte ilk kez gerçekleşmemektedir. Çin, 16 ve 17. yüzyıllarda Hindistan ile birlikte dünyanın en büyük iki ekonomisinden biriydi.

Merkezi planlamadan ayrıldığı 1978 yılından bu yana Çin, yılda ortalama %10 oranında büyümektedir. Özellikle ülkenin doğu kıyıları hissedilir ölçüde bir gelişme göstermektedir. Ancak ekonomik büyümenin hızı istikrarlı değildir. Tüketim eğilimi artmakta, fiyatlar yükselmekte, yabancı yatırımlar ve şehirde kişi başına düşen gelir artmaktadır. Bazı gözlemciler Çin'in resmi olarak açıklanandan çok daha hızlı büyüdüğünü öne sürmektedir. Reform döneminde ekonomik büyüme kıyı bölgelerinde çok daha hızlı gerçekleşmiştir. 1980'li yıllar ve 1990'ların başında Guangdong eyaleti genel olarak İnci Nehri Deltası, en hızlı büyüyen bölge olmuştur.

Bu bölge sermaye, teknoloji ve müteşebbis becerilerini komşusu olan Hong Kong'dan almıştır. 1990'lı yıllarda yine Fujian ve Guangdong bölgesi Tayvan kaynaklı yatırımlara konu

olmuştur. 1990 yılından bu yana Çin'deki Tayvan kaynaklı yatırımların 100 milyar doları geçtiği düşünülmektedir.

Kuzey doğudaki Shandong eyaleti ise Japonya ve Güney Kore kaynaklı yatırımlara ev sahipliği etmiştir. Son olarak resmi otoritelerin dikkati "Ejderhanın Başı" sayılan Yangtze Deltası'nın geliştirilmesinde, yani Şanghay bölgesinde yoğunlaşmıştır. 2011 yılında Şanghay'da satın alma gücü paritesiyle hesaplandığında kişi başı milli gelir, Güney Kore'ye eşittir. Bu çabalar sırasında doğudaki gelişmelerin batı bölgelerine ve ülkenin iç kısımlarına sıçraması beklentileri gerçekleştirilmemiştir.

IMF raporuna göre 1980 yılında Çin'in dünya ekonomisi içindeki ağırlığı %2 iken, bu oran 2010 yılında %13,6'ya çıktı. Dünya Bankası raporuna göre Çin'de 1980 yılından bu yana, 600 milyonu aşkın kişi yoksulluktan kurtulmuştur.

Çin ekonomisi, 2011 yılının ilk yarısında geçen yılın aynı dönemine göre % 9.6 büyüme performansı göstermiştir. Çin'de bu yılın ilk yarısında kişi başına düşen milli gelir kentsel bölgelerde % 7.6, kırsal bölgelerde ise yüzde 13.7 artmıştır. Büyüme rakamlarıyla herkesi kışkırtan bir performans gösteren Çin, dinamikliğiyle de durgunlaşan ekonomilerden sıyrılmaktadır. Çin'in bu performansı değerlendirilirken ülkenin hala gelişmekte olan ekonomiler arasında olduğu unutulmamalıdır.

Çin, son 10 yıldaki ekonomik atılımıyla ABD'nin ardından dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olmuştur. Büyüme rakamlarıyla herkesi kışkırtan bir performans gösteren Çin, dinamikliğiyle de durgunlaşan ekonomilerden sıyrılmaktadır. Batı ekonomileri krizle boğuşurken, Çin 2011 yılında % 9 büyümüştür. 2012 yılı ilk çeyreğinde ise büyüme oranı % 8,1 olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılının ilk yarısında GSYİH'nin ise 7,8 trilyon dolar olarak kaydedilmiştir. 2012 yılında ise % 7,5 oranında büyüme beklenmektedir. Diğer yandan Çin'in hızlı ekonomik büyüme gücüyle ABD'yi geçebileceğine yönelik tahminler sıkça yapılmaktadır. Uluslararası Para Fonu (IMF), Çin'in 2016 itibariyle ABD ekonomisini geçerek, dünyanın bir numaralı ekonomisi olacağını öngörmektedir. IMF'ye göre 2016 yılında Çin, dünyanın bir numaralı ekonomisi olacak ve küresel ekonomideki ABD devri sona erecektir. IMF tahminlerine göre Çin ekonomisinin büyüklüğü 2011 yılında 11,2 trilyon dolardan, 2016 yılında 19 trilyon dolarlık bir büyüklüğe erişecektir. Buna karşın ABD ekonomisinin 2011 yılındaki 15,2 trilyon dolarlık büyüklükten, 2016'da 18,8 trilyon dolara çıksa da Çin'in altında kalacağı öngörülmektedir. IMF tahminlerine göre 2016'da ABD'nin dünya ekonomisindeki üretim payı %17,7 olurken Çin'in payı da bu üretimde %18 olacaktır. ABD, açıklarını

kapatmak için Çin'in atacağı adımları izlemekte, Avrupalılar, borç krizinden kurtulmak amacıyla Çin'in kapısını çalmaktadır.2011 yılında küresel büyümenin % 35'i Çin kaynaklı iken gelişmiş ülkelerin payı % 20'de kalmıştır.

Sektörler

Tarım ve Hayvancılık

Tarım, Çin ekonomisi için önemli bir sektördür. 2011 yılında Tarım sektörünün nominal GSYİH'ya olan katkısı %9,6 civarında gerçekleşmiştir. Ülkede toplam istihdamın %41'i tarım sektöründe çalışmakta ve çiftçilik, ormancılık, besicilik ve balıkçılık ile geçinmektedir. Tarımda kollektif mülkiyetten özel mülkiyete geçilen 1978-2001 döneminde tarım kesiminin net geliri 5 kat artmıştır. 2000-2007 döneminde kişi başına net kırsal gelir %51,9 oranında artmıştır. Ancak tarımsal gelir, özellikle kentlerle karşılaştırıldığında çok düşük seviyelerde kalmakta, ayrıca bölgesel farklılıklar da göstermektedir. Aynı dönemde kişi başına net kentsel gelir %96 oranında artmıştır.Bu doğrultuda çeşitli tarım ürünlerinde tüketim oldukça artmıştır. Örneğin 2010-11 döneminde Çin'de şarap tüketimi % 33 artmış ve Çin İngiltere'yi geride bırakarak dünyada 5. sıraya yükselmiştir.

Yüzölçümü 9,561 milyon km² olan Çin'de bu alanın yaklaşık %10'u ekilebilmektedir. Buralarda pirinç, buğday, jüt, şeker kamışı ve bazı tropikal ürünler üretilmektedir. Büyük bir tarım ülkesi olan Çin, ilk defa 1994 ve 1995 yıllarında önemli miktarlarda hububat -buğday ve pirinç- ithal etmek zorunda kalmıştır. Bu konuda yapılan tahminlerde, Çin'in ithal etme ihtiyacı göstereceği hububat miktarı kadar, ihraç edilebilecek hububatın dünyada henüz üretilmediği ifade edilmektedir. Uzun vadede Çin'de hububatın yanı sıra diğer gıda maddeleri arzında da problemler yaşanması beklenmektedir. Diğer taraftan, Çin'in tarımsal üretimin de kendi kendine yeterliliği hususunda endişeye gerek olmadığı, normal şartlarda, iyi bir planlama ile hububat ithalatının, toplam tüketiminin % 5'ini geçmeyeceği de belirtilmektedir.

Çin'de tarımsal üretim teknikleri gelişmiştir. Özellikle seracılık bütün ülke genelinde oldukça yaygın olup, güney bölgelerinde hububat tarımı yılda iki mahsul alacak şekilde gerçekleştirilmektedir. Ülkede hayvancılık, özellikle balıkçılık yaygındır. Tarımsal üretim tekniklerinde ve tarımda kullanılan makinelerin teknolojik seviyelerinde önemli iyileştirmeler sağlanmıştır.

En önemli tarımsal ürünler; hububat, yağlı tohumlar- yer fıstığı, kolza tohumu- pamuk, jüt ve kenevir, şeker kamışı, şeker pancarı, tütün (kuru), çay, meyveler, domuz, inek, koyun eti, inek sütü, koyunyünü, ipek kozası, küçük ve büyükbaş hayvanlar olarak sayılabilir.

Sanayi

Son yıllarda toplam sanayi çıktısında çok büyük artışlar gözlenmiştir. 2011 yılında sanayideki büyüme %8,9 olmuştur. Bu artış öncelikle köy ve kasaba işletmeleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Dolayısı ile yerel tarımsal artık değer düşük teknoloji emek yoğun imalat sanayi yatırımları olarak vücut bulmuştur. 1990'lı yıllarda özellikle 1992'den itibaren aralarında sayısı hızla artan yabancı sermayeli kuruluşların da katkıda bulunduğu önemli ölçüde bir üretim artışı gözlenmektedir.

Çin ekonomisi pek çok sanayi alanında yetkinliğe ulaşmış durumdadır. Modern metalürji, madencilik ve enerji ekipmanları, uçak yapımı, otomobil üretimi, büyük makine parçaları, döküm, uzay sanayi, büyük enerji devreleri, elektronik, iletişim ekipmanları, ölçüm araçları gibi alanlar, son dönemde Çin ekonomisinin faaliyet gösterdiği başlıca alanlar arasında sayılmaktadır. Çin, halen madencilik, enerji santrali, metalürji, akaryakıt, kimyasallar, otomotiv ve gemi yapımı konularında tamamen kendi teknik imkanlarına dayanmaktadır.

Madencilik

Ülkedeki madenlerin %60'ı devlet tarafından işletilmektedir. Özellikle kömür madenlerinin çok kötü koşullarda olduğundan söz edilmektedir. Kömür fiyatlarının çok düşük olması bu alandaki yatırımları özendirmekten uzaktır. Çin'in yer altı kaynakları ihtiyacının büyük bölümünü Sincan Uygur Özerk Bölgesi(Çin'in toplam petrol rezervlerinin % 30'u, doğalgaz rezervlerinin % 34'ü ve kömür kaynaklarının % 40'ı) karşılıyor. Ayrıca berilyum, mika ve bakır gibi ürünlerde Çin'deki en büyük rezervlere sahip bölgedir.

Ülkede, Tayvan ve Hong Kong'daki diğer etnik Çin toplulukları kadar olmasa da potansiyel altın tüketim talebi oldukça yüksektir. Çin dünyadaki 5. büyük altın üreticisidir. 1994 yılında altın madenciliğinde yabancı ortaklığa izin verilmiştir. Kişi başına düşen altın tüketimi Hindistan'ın 1/2'si, Tayvan'ın 1/15'i Hong Kong'un ise 1/30'u seviyesindedir.

Çin son dönemde yüksek teknolojili sanayiler için gerekli ender metallerin üretici ve ihracatçısı konumuna gelmiştir. Bunlar vanadyum, titanyum, germanyum, galliyum, polikristalin ve silikon'dur. Bu ender madenler çoğunlukla İç Moğolistan Özerk Bölgesi'nden çıkarılmaktadır.

İnşaat

Ülkenin büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda Çin'de konut ve altyapı yatırımları ve bunlara ilişkin malzeme talebinin uzun bir süre daha devam etmesi beklenmektedir. 40 milyar m2 bina alanına sahip olan Çin'de her yıl 2 milyar m2 yeni bina ekleniyor. Dünya Bankası'na göre bina artış hızı dikkate alındığında 2015 yılı itibarıyla tüm dünyadaki bina inşaatlarının yarısı Çin'de gerçekleşecektir. 2011-2015 yılları arasında 36 milyon adet yeni konut inşa etmeyi hedefleyen Çin, bu sayede şu anda yüzde 7 olan şehirlerdeki ev sahiplerinin oranını 2015 yılı sonunda yüzde 20'ye çıkarmış olacaktır.

Çin ekonomisindeki hızlı büyüme, kentlerde yaşam düzeyinin iyileşmesi, yüksek kalitede enerji hizmetleri ile birlikte ev aletlerine olan talebi de artırmaktadır. Diğer taraftan son dönemde Çin, ev aletleri ve ampul gibi enerji tüketen araçların üretiminde de dünya ölçeğinde ön sıralara gelmektedir.

Ulaştırma ve Telekomünikasyon Altyapısı

Altyapıda en büyük eksiklik ulaşım ve haberleşmede duyulmaktadır. Çin'de bugün itibarıyla 502 aktif havaalanı bulunuyor. 2011 yılında 77,4 milyon yolcuya hizmet veren Pekin Uluslararası Havaalanı dünyanın en büyük 2. havaalanı olmuştur.

Çin'de 130'u uluslararası ulaşım için 2.000'den fazla liman bulunmaktadır. 2011 yılı itibarıyla dünyanın en yoğun 20 limanının 8'i Çin'dedir. Ayrıca Çin 6300 km'lik hızlı tren ağıyla dünyanın en büyük hızlı tren ağına sahiptir. Buna rağmen Çin'de, hali hazırda ulaşım altyapısının, talebin ancak %60'ına cevap verebildiği tahmin edilmektedir. Limanlar ve demiryolları talebe cevap verememektedir. Havayolu taşımacılığı, malzeme, ileri teknoloji ve eğitimli personel eksikliği içindedir. Enerji yetersizliği diğer önemli bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Son yıllarda yabancı ortaklı sanayi tesisleri de olmak üzere, bilhassa elektrik enerjisi eksikliği nedeniyle, sanayi üretimi kesintilere maruz kalmaktadır.

Bankacılık

1993 yılından bu yana bankacılık sistemi üzerindeki reform çalışmaları hız kazanmıştır. Reform çabalarının odak noktasını, Çin Merkez Bankası'nın sosyalist sistemin monopol bankası olma statüsünden kurtarılması oluşturmaktadır. Bu bankanın işlemlerinin daha açık hale getirilmesi çalışmaları, diğer kamu bankalarının yeniden yapılanmasını da beraberinde getirecektir. Bugün için ülkede hem uzman bankalar, hem de geniş kapsamlı işlemler yürüten genel nitelikli bankalar faaliyet göstermektedir. Özel projelerin finansmanı söz konusu uzmanlık bankalarınca sağlanmaktadır. Kamu bankaları zarar içindeki kuruluşların finansmanı yüzünden zor durumda olduğundan, bunların reform kapsamına alınması yerine yabancı sermaye ile birlikte yeni finans kurumlarının oluşturulması öngörülmektedir.

Günümüzde ticari kredi, devlet kredisi ve tüketici kredisi gibi çeşitli modern bankacılık araçları kullanılmaya başlanmış ve böylece ticari faturalar, kredi kartları, tahviller gibi kavramlar bankacılık sektöründeki yerlerini almaya başlamıştır. Bankacılık sektörünün gelişimi Çin ekonomisinin dışa açılma çabalarının bel kemiği durumuna gelmiştir. 2050 yılına kadar Çin'de bankacılık sisteminin yurt içi kredi miktarının 45 trilyon dolara çıkması bekleniyor.

Akbank ile Çin Bankası, Türkiye'de ilk kez bir banka tarafından kurulan "Çin Masası" için 25 Eylül 2012 tarihinde işbirliği anlaşması imzalamıştır. Türkiye'de faaliyet gösteren, Türk şirketleriyle ortaklığı bulunan ve Türkiye'ye yatırım yapmayı planlayan Çinli firmalara hizmet vermek üzere kurulan "Çin Masası'nın", Çinli firmaların Türkiye'deki ilk "kontak noktası" olması planlanmaktadır. Çin ile iş yapan veya yapmak isteyen firmalara ihtiyaç duyacakları dış ticaret, yapılandırılmış finansman, hazine ürünleri, yuan işlemleri ve garanti mektupları gibi konularda bankacılık hizmeti sunulması planlanmaktadır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

İşçi ücretlerinin artık düşük olmaması ve gelişmiş ülkelere gelen ihracat talebinin azalmaya başlaması Çin'de doğrudan yabancı yatırımlarda azalış olabileceği tahminlerini

doğurmaya başlamıştır. Fakat artan iç talep doğrudan yabancı yatırımları arttırıp olumsuz etkenleri pozitifçe çevirebilir.

Çin'deki yabancı yatırımların hizmetler sektöründeki payı yükselen Çin ekonomisinin de etkisiyle giderek artış gösterecektir.

Doğu kıyı şeridinde artık ucuz iş gücü bulunamaması ve bu bölgelerin yükselişinin durmaya başlaması yatırımlar iç kesimlere kaymaya başlamıştır. Bu anlamda 2000 yılında doğu kıyı şeridinde Çin'deki toplam yatırımların % 80'i yapılırken 2017 yılına gelindiğinde bu oranın % 50'ye düşeceği öngörülmektedir.

İç kesimlerdeki ortalama şehirleşme oranı 2010 yılında % 44 iken 2020 yılına gelindiğinde % 55 olacaktır. İç bölgelerde artan şehirleşme oranı yeni yatırım fırsatları sunmaktadır. Bu anlamda yatırımlarda da yükselişler görülmektedir. Örneğin, batıda bulunan Chongqing Belediyesi 2007 yılında en çok doğrudan yabancı yatırım çeken 22. eyaletken 2011 yılında Pekin'den daha fazla yatırım yapılan bir merkez haline gelmiştir. Perakende, lojistik ve finansal hizmetlerde yatırım yapmayı düşünen yabancı yatırımcılar diğer sektörlerde yatırım yapmayı düşünen yatırımcılara göre daha kararlı ve tedbirli olması gerekmektedir. Vergi kolaylıkları ve ucuz arazi teşviklerinden ziyade artık yeni düzenleyici engeller ve kısıtlamalar görülebilir. Devlet teşvik etmek istediği sektörlerde daha çok taviz vermeyi tercih etmeye başlayacaktır. Fakat bu tavır Çin hükümetinin yabancı yatırımlara sırtını döndüğü anlamına gelmemektedir. Aksine 12. Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında alternatif enerji, biyoteknoloji, bilgi teknolojileri ve yüksek teknoloji üretim ekipmanları gibi sektörlerde yabancı yatırımlar da en az yerli yatırımlar kadar desteklenmektedir. Örneğin, yüksek teknoloji üretim ekipmanlarında satışların 2015 yılında 1 trilyon \$ seviyesine yaklaşması hedeflenmektedir. Aynı sektörün Çin imalatında 2010 yılı için % 8 olan payının 2015'de % 15'e ve 2020'de ise % 20'ye çıkacağı düşünülmektedir.

2011 yılında doğrudan yabancı yatırımlar 117 Milyar Dolar dolar olmuştur. 2006-11 döneminde imalat sanayindeki doğrudan yabancı yatırımlarının ortalama yıllık büyüme oranı % 5,5 olmuştur. Aynı dönemde ücretlerin ortalama yıllık % 12 artış göstermesi yatırımcıları sermaye yoğun sektörlere yatırım yapmaya zorlamıştır.

Aynı dönemde tekstil üretimine yönelik doğrudan yabancı yatırımlarda % 6 oranında bir küçülme yaşanmıştır. Yatırımlar daha düşük maliyetlerin görüldüğü Vietnam ve Bangladeş'e kaydı. Toptan perakende sektörlerine yönelik doğrudan yabancı yatırımlarda ise ortalama yıllık % 40 oranında artış görülmüştür.

Yatırımlara Sağlanan Teşvikler

Çin ticaret politikası gereği tarife ve tarife dışı engelleri uygulamaktadır. Tarife dışı engeller, merkezi ve bölgesel düzeyde Ekonomik ve Ticari Komisyon, Devlet Planlama Komisyonu ve Dış Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Bakanlığı (MOFTEC) tarafından yürütülmektedir.

Çin vergilerini kademeli olarak düşürmesine rağmen tarifeler genel görünüş itibarıyla yüksek bulunmaktadır. Burada temel amaç ithalatın kısıtlanması yolunda yerel endüstrilerin korunmasıdır. İthalat tarifeleri bu durumları ile ticari imkanları engelleyen başlıca unsur olmaktadır.

Çin'de 5 özel ekonomik bölge bulunmaktadır (SEZ) Shenzhen, Zhuhai, Shantou, Xiamen ve Haiana adası. SEZ'lerdeki firmalar bu bölgelerde kullanılmak üzere ithal edilen mallara ilişkin tarife indirimleri ve vergi avantajlarından yararlanmaktadır. Bu bölgelerde ithal edilen ürünler sadece bölge içinde kullanılıp iç piyasada satışa sunulamazlar.

Buna ek olarak 14 "Açık Kıyı Şehri" ve bölgesi, yabancı yatırım projelerine izinli ve yatırım teşvikleri vermekte, gerekli ekipman ve teknoloji ithalatına gümrüksüz giriş imkanı sağlamaktadır.

Ayrıca 14 kıyı şehrinde iç bölgelerdeki 16 ırmak kıyısı yerleşim yerine, 200 kadar Ekonomik ve Teknolojik Gelişme Bölgesi bulunmaktadır. Bu bölgeler yabancı yatırımcılar için çeşitli kolaylıklar sağlamaktadır. Bilim Parkları ve Yüksek Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde ise özellikle yüksek teknoloji gerektiren aktiviteler için bazı imtiyazlar sunulmaktadır. Bu avantajlar arasında vergi imtiyazları, özel finansman, inşaat yardımı, hammaddeler için ithalat izni zorunluluğundan muafiyet sayılmaktadır.

Son olarak 3 Serbest Ticaret Alanı, 2 İhracat İşleme Bölgesi (EPZ) bulunmaktadır. Bu tür yerlerde ithalat her türlü vergiden muaftır, iç piyasaya satış yasaktır. Anılan 2 ihracat işleme bölgesi serbest ticaret bölgelerine benzemektedir.

Çin'in DTÖ'ye girişi bütün bu uygulamalarının standart bir temele oturtulması ile yakından ilgili bulunmaktadır.

İthalat sırasında gümrüklerin şeffaflıktan yoksun olması temel problemlerden birisidir. Aynı ürün gümrük giriş kapısı itibariyle farklı gümrük vergi oranlarına tabi olmakla kalmayıp, gümrük vergisinin pazarlık (görüşme) suretiyle belirlenmesi söz konusu olabilmektedir. Zira yerel otorite gümrük vergisini belirlemede esnekliğe sahip bulunmaktadır.

Dış ticaret yapan bütün kuruluşlar MOFTEC'in himayesi altındadır. Sadece MOFTEC tarafından izin verilen kuruluşlar dış ticaret yapabilir. İki resmi model mümkün olmaktadır: Dış ticaret yapma iznine sahip Dış Ticaret Şirketleri (FTC) ve Üretim Şirketleri.

Üretim Şirketleri kendi üretimlerini ihraç ve gerekli girdileri ithal edebilirler. Bu izin MOFTEC tarafından verilmektedir. İki tip şirket de tarifeler, kotalar, izinler ve döviz kuru itibariyle FTC'ler gibi muamele görmektedir. Yabancı sermayeli (FIE) kuruluşlar da yerli satışlar ve ihracat açısından sadece kendi üretimleri ile sınırlandırılmıştır. Bu kuruluşların tamamlayıcı ürünler ithal etmelerinde önemli sorunlar çıkmaktadır.

İthal edilen ürünlerin kontrolü devlet makamları tarafından yapılmaktadır. Herhangi bir bağımsız şirketin Çin limanlarında çalışmasına izin verilmemektedir. Anlaşmazlık halinde ihracatçının olayı tarafsız bir merciye havale etmesi mümkün olamamaktadır.

Dış ticaret yapma hakları devlet mülkiyeti Dış Ticaret şirketlerine aittir. (Ya da yabancı sermayeli olup üretimlerini ihraç etmek zorunda olanlara) Çin'de bireylerin dış ticaret yapması yasaklanmıştır.

Bu durum GATT Anlaşmasının 11. Maddesinin ihlali anlamına gelmektedir. Zira DTÖ sistemin temel amacı bireylere ticaret yapabilme şansını verebilmektedir.

Ekim 1998'de, Ocak 1999'dan itibaren ihracatın özel sektöre açıldığı duyurulmuştur. Bu tarihten sonra dış ticaret yapma izni olan özel firma sayısında önemli bir artış kaydedilmiştir.

Genel Durum

Son yıllarda dünya ticaretinden aldığı pay hızla artan Çin, dünyanın bir numaralı tedarikçisi, ihracatçısı konumuna yükselmiştir.

2011 yılı itibariyle Çin'in dış ticaret hacmi 3,6 trilyon doları geçmiştir. 2011 yılında dış ticaret fazlası, bir önceki yıla göre %14,5 azalma göstererek, 155,14 milyar ABD Doları olmuştur. Çin Döviz Yönetim İdaresi tarafından yayımlanan verilere göre, yılın ikinci çeyreğinde Çin'in mal ticaretinde 91,3 milyar dolarlık fazla gerçekleşti, hizmet ticaretinde 18,7 milyar açık görüldü, gelir-gider açığı da 13,9 milyar dolara ulaştı.

Son 20 yıldır ihracatta yaşanan iki haneli büyüme oranlarında yabancı sermayeli şirketler tarafından yapılan üretim ve ihracatın önemli katkısı olmuştur. Çin toplam ihracatının yaklaşık %60'ı bu şirketler tarafından gerçekleştirilmektedir. İhracatta olduğu gibi, ithalatın da %50'yi aşan bölümü yabancı yatırımlar tarafından kurulan şirketler vasıtasıyla yapılmaktadır.

Ülkenin Dış Ticareti

2011 yılında dış ticaret hacmi 3,6 trilyon dolara yaklaşan Çin'in 2011 yılı ihracatı bir önceki yıla göre % 20,4 artarak 1,89 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı ithalatı, bir önceki yıla göre % 25 artarak 1,74 trilyon dolara yükselmiştir. 2009-2011 döneminde verdiği dış ticaret fazlasında gerileme görülen Çin'in, dış ticaret fazlası, 2011 yılında 157,8 milyar dolardır.

Dış Ticaret Göstergeleri (milyon \$) Kaynak: Global Trade Atlas

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2009	1.202.047	1.003.893	198.154	2.205.940
2010	1.578.444	1.393.909	184.535	2.972.353
2011	1.899.280	1.741.430	157.850	3.640.710

İhracatında Başlıca Ürünler

Çin'in ihracatını yaptığı başlıca ürünler ile ilgili verilere aşağıdaki tablodan erişilebilir. Son yıllarda, özellikle yabancı sermayeli şirketlerde üretimde katma değer düzenli bir şekilde artmaktadır. Buna bağlı olarak da otomatik bilgi işlem makineleri gibi katma değeri yüksek ürünlerin ihracatı da artmaktadır. Genel olarak başlıca ürünlerin ihracatı artsa da ihracat içindeki payları -bazı ürünler hariç- giderek azalmaktadır.

Türkiye ile Ticaret

Genel Durum

Çin, Ekonomi Bakanı Sayın Zafer ÇAĞLAYAN'ın uygun görüşü ve Müsteşarlık Makamı'nın 13/04/2012 tarih ve 2012/365 sayılı Onayı ile 2012-2013 döneminde Hedef Ülkelerden birisi olarak belirlenmiştir. Türkiye Çin ilişkilerine bakıldığında, Çin'in hem Uzakdoğu'daki en büyük ticaret ortağımız hem de en çok ithalat yaptığımız üçüncü ülkedir. Türkiye ile Çin arasındaki ticari ilişkiler, 2000 yılından bu yana düzenli bir gelişme göstermektedir. İkili ticaret 2005 yılında 7,4 milyar, 2010 yılında ise 19,5 milyar Amerikan dolarına 2011 yılında ise ilk kez 20 milyar doları aşarak 24,1 milyar Amerikan dolarına yükselmiştir. İkili ticari ilişkilerdeki memnuniyet verici gelişmeye rağmen, Çin ile ticarete Türkiye'nin karşı karşıya olduğu dış ticaret açığı yıllar itibariyle artış göstermektedir. İkili ticarete, 2011 yılı itibariyle Türkiye aleyhine gerçekleşen dış ticaret açığı 19,2 milyar Amerikan dolarıdır. Türkiye'nin Çin'e ihracatı yıllar itibariyle artış göstermekle birlikte, gerek Çin'in ithalat potansiyeli gerek Türkiye'nin üretim ve ihracat kapasitesi dikkate alındığında yeterli görülmemektedir. 2000 yılında sadece 96 milyon Amerikan doları olan Türkiye'nin Çin'e ihracatı, 2005 yılında 550 milyon Amerikan dolarına, 2010 yılında ise 2,26 milyar Amerikan dolarına ve son olarak 2011 yılında 2,46 yükselmiştir. Çin ile ticari ilişkilerimiz ithalat ağırlıklı bir gelişim sergilemektedir. 2000 yılında 1,3 milyar Amerikan doları olan ithalatımız, 2005 yılında 6,8 milyar, 2010 yılında

ise bir önceki yıla göre %35 oranında artarak, 17,18 milyar Amerikan doları olarak gerçekleşmiştir. Yine 2011 yılında bir önceki yıla göre %35 oranında artarak, 21,69 milyar Amerikan doları olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye-Çin Dış Ticaret Değerleri (Milyon Dolar) * 8 Aylık

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
1996	65	556	-491	622
1997	44	787	-743	832
1998	38	846	-808	885
1999	37	895	-858	931
2000	96	1.345	-1.249	1.441
2001	199	926	-726	1.125
2002	268	1.368	-1.100	1.637
2003	505	2.610	-2.106	3.115
2004	392	4.476	-4.084	4.868
2005	550	6.885	-6.336	7.435
2006	693	9.669	-8.976	10.362
2007	1.040	13.234	-12.195	14.274
2008	1.437	15.658	-14.221	17.095
2009	1.599	12.677	-11.077	14.276
2010	2.260	17.180	-14.920	19.440
2011	2.467	21.692	-19.225	24.159
2011* (Ocak- Ağustos)	1.566	14.653	-13.087	16.219
2012* (Ocak- Ağustos)	1.733	13.889	-12.157	15.62

İhracat

Türkiye'nin Çin'e ihracatı yıllar itibariyle artış göstermekle birlikte, gerek Çin'in ithalat potansiyeli gerek Türkiye'nin üretim ve ihracat kapasitesi dikkate alındığında yeterli görülmemektedir. 2000 yılında sadece 96 milyon Amerikan doları olan Türkiye'nin Çin'e ihracatı, 2005 yılında 550 milyon Amerikan dolarına, 2010 yılında ise 2,26 milyar Amerikan dolarına yükselmiştir. Son olarak 2011 yılında ise 2,46 milyar Amerikan dolarına yükselmiştir.

Bir trilyon Amerikan dolarını aşan ithalat potansiyeline sahip olan ve ve iç tüketime dayalı büyüme sürecine geçmeye çalışan Çin'e yönelik Türkiye'nin ihracatının yeterli bir seviyeye ulaşamamasının temel nedenleri olarak, bu ülkedeki tüketim eğilimleri ile pazar farklılığı, Çin pazarının "kendine özgü" yapısı, bölge içi (Güneydoğu Asya ve Pasifik) ticaretin çok güçlü olması, Çin'in önemli küresel ticaret ülkeleri ve blokları tarafından çevrelenmesi, Türkiye ile Çin arasında özel ticaret anlaşmalarının bulunmaması ve karşılıklı yatırım ilişkilerinin yeterince gelişmemiş olması ve ihracatçılarımızın Çin ve Asya-Pasifik bölgesine yönelik sistematik çalışmalar yürütmemesi gösterilebilir.

Türkiye'nin Çin'e ihracatının yapısı incelediğinde, Çin ekonomisinin ihtiyaç duyduğu hammaddeler ve kimyasallar ağırlıklı bir yapının olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, mermer ve doğal taş, krom cevherleri, bakır cevherleri, kurşun cevherleri, çinko cevherleri, kimyasallar Türkiye'nin Çin'e temel ihraç ürünlerini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, oto yedek parçaları, çeşitli makineler (gaz türbini, dokuma makinesi vb.) deri, yün, pamuk ve halı gibi bazı ürün gruplarının ihracatında da gelişmeler gözlemlenmektedir.

İthalat

Çin ile ticari ilişkilerimiz ithalat ağırlıklı bir gelişim sergilemektedir. 2000 yılında 1,3 milyar Amerikan doları olan ithalatımız, 2005 yılında 6,8 milyar, 2010 yılında ise bir önceki yıla göre %35 oranında artarak, 17,18 milyar Amerikan doları olarak gerçekleşmiştir. Yine 2011 yılında bir önceki yıla göre %35 oranında artarak, 21,69 milyar Amerikan doları olarak gerçekleşmiştir.

Çin'den gerçekleştirilen ithalatın yapısı incelendiğinde, geniş bir ürün çeşitliliği ile karşılaşılmaktadır. İthalatın önemli bir bölümünü yatırım ve ara malları (3/4'ünü), geri kalanını ise tüketim malları oluşturmaktadır. 2011 yılı verilerine göre Türkiye'nin Çin'den ithalatında öne çıkan kalemler, otomatik bilgi işlem makineleri ve aksamı, telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar, elektrikli ses/görüntülü işaret cihazlar, elektrik konvertisörleri, pamuk, oyuncak, televizyon alıcıları, iplik ve oto yedek ürünleridir.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Çin'deki iş gelenekleri arasında soyadının önce kullanılması önemlidir. İş toplantıları sırasında kart alınıp verilmesi doğal bir uygulamadır. Kartın bir yüzünün Çin harfleriyle yazılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

İş toplantıları için, gerek kamu kurumlarında, gerekse büyük şirketlerde özel salonlar kullanılır. Büroların kullanılması adet değildir. Toplantılar resmi bir havada geçer ve oturulan yerler protokole göre belirlenir. En üst düzey Çinli katılımcının, en üst düzey misafiri kendi sağına oturtması yaygın bir uygulamadır. Dakik olmak önemlidir. Toplantı sırasında her iki taraf kısa bir tanışma ve açış konuşması yapar. Önemli olan ise, bundan sonraki kısımda Çinli taraf önce söze başlamışsa, sonuna kadar müdahale etmemek ve kendi görüşlerini en sonda söz alındığında dile getirmektir.

İş toplantıları sırasında, Çinlilerin ev sahibi olduğu akşam yemeklerinin erken saatte başladığını bilmek gerekir. İş yemekleri çoğu kez akşam saat 18.00'de başlatılır. Yemek, meyvelerden hemen sonra, aniden saat 20.00 gibi sona erdirilir. Bu şaşırtıcı gelse de yaygın bir durumdur.

Özellikle bir masaya sığılmayacak derecedeki büyük iş yemeklerinde, hiyerarşi sırasına göre konukları masalarında elde kadehle tek tek ziyaret etmek önemli bir gelenektir.

Para Kullanımı

Çin'de kullanılan para birimi olarak 1 yuan, 100 fen etmektedir. Piyasada en yüksek 50 ve 100 yuan banknotlar bulunmaktadır. Özel ekonomik alanlar dışında yabancı paranın ülke içinde dolaşımı yasaktır. Gümrüklerde ülkeye girerken yanınızda olan para ile ülkeyi terkederken sahip olduğunuz para miktarı birbirine yakın olmalıdır.

Kullanılmayan Çin parasının ülkeyi terk ederken yeniden dövize çevrilmesi ancak 6 ay içinde ve pasaport, uçak bileti ve döviz bozdurma belgesini göstererek mümkün olmaktadır. Dolayısıyla başlangıçta Çin parası alırken elde edilen döviz bozdurma belgesinin iyi muhafaza edilmesi gerekmektedir. Son olarak, yeniden dövize çevirdiğiniz miktar, önceden Çin parasına çevirdiğiniz miktarın yarısını geçemez. Böylece tüm parayı yeniden dövize dönüştürmek mümkün olmaz. Seyahat çekleri ve kredi kartları kullanımı ancak belli merkezlerde mümkündür.

Alışveriş için kullanılacak mağazalar üç tiptir. Devlet mülkiyetli veya Çin-yabancı ortaklığı olan mağazalar daha ucuz olabilir, ancak pazarlık olanağı yoktur. Üçüncü tip mağazalar özel şahıslara aittir. Buralarda alışveriş pazarlıktır. Ancak değerli bir mal alınacaksa bu tip mağazalar tavsiye edilmez.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Yeşil ve gri hizmet pasaportu taşıyanlar dışındaki tüm Türk vatandaşları ülkeye girmek için vize sahibi olmak zorundadır. Ankara için vize başvuruları Pazartesi, Salı ve Perşembe günleri saat 09.30-12.00 arası kabul edilmektedir. Başvuru sırasında 1 adet fotoğraf gerekmekte ayrıca bir form doldurulmaktadır. Vize verilmesi yaklaşık 10 gün sürmektedir o nedenle Büyükelçiliğe mümkün olduğunca erken başvuru yapılması tavsiye edilmektedir. Turistik çıkışlarda uçak gidiş dönüş confirmasyonu ve banka hesap cüzdanı fotokopisi istenmektedir.

Ankara'daki ÇHC Büyükelçiliği Vize Bürosu telefonu: 0312 436 06 28

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Mesai saatleri, pazartesi cumaya, sabah 08.00-12.00 ve ara sonrası 13.00-17.00'a kadar uzanır. Bankalar da saat 17.00'a kadar hizmet vermektedir. Ancak bazı bankalar pazartesi günleri kapalıdır. Alışveriş yerleri akşam 20.30 civarlarında kapanmaktadır. Özel lokantalarda ise sabah 06.00'dan gece geç saatlere kadar yemek yenilebilir.

Kullanılan Lisan

Çin, etnik çeşitliliğe sahip bir ülke olarak 56 kadar etnik grubu barındırmaktadır. Resmi istatistiklere göre nüfusun %92 kadarı Han etnik grubuna mensuptur. Çok sayıda bölge güçlü yerel yönetimlere sahiptir. Ülkede yaygın ve resmi dil Han dili olduğundan, ticari ilişkilerde Çin’ce olarak bu dil esas alınmaktadır. Azınlıklar kendi dillerini konuşmalar dahi yazılı olarak bu diller yaygın değildir.

Ulaşım

Çin’e giriş sırasında bulundurulması gereken belgeler arasında geçerli bir pasaport ve vize yanında, sınırda doldurulan “Giriş ve Çıkış Kayıt Formu” önemlidir. Ayrıca ülkede 6 aydan daha fazla kalacak kişilerden HIV negatif belgesi istendiği bilinmelidir.

Çin’de trafik sıkışıklığı özellikle büyük şehirlerde önemli bir problemdir. Örneğin, Pekin’de oldukça yoğun bir trafik olduğu görülmüştür. Özellikle iş çıkış saatlerinde (iş çıkış saati akşam saat 5.30) trafik sıkışıklıklarının yaşandığı görülmüştür. Bu trafik sıkışıklığının nedeni şehirdeki özel araç sayısının son yıllarda olağanüstü bir yükseliş göstermiş olmasıdır. 1980’de Pekin’deki araç sayısı 100 bin civarında iken, 1997’de 1 milyon, 2000’de 1,6 milyon ve 2010’da 4,8 milyona yükselmiştir.

Çin içinde şehirler arası seyahat amacıyla kullanılacak araçlar içinde otobüsler en sık kullanılanlardır. Genelde numaralarla belirlenmiş hatlarda çok sayıda otobüs çalışır ve bunlar sabah 05.00’ten gece 23.00’e kadar duraklardan geçmektedirler. Metro sistemi Pekin, Şanghay ve Tianjin gibi belli şehirlerde tüm olanaklarla donanmış olarak hizmet vermektedir. Tüm tabelalar Çince yanında İngilizce ile de yazılmıştır. Duyurular da İngilizce olarak tekrarlanmaktadır. Minibüsler, özellikle başlıca ticaret ve turizm merkezleri arasında bolca bulduklarından tavsiye edilmektedir. Taksi, tüm merkezlerde kolaylıkla bulunabilen ve çok pahalı olmayan bir alternatiftir. Türkiye’de olduğu gibi gidilen mesafeye ve gece-gündüz durumuna göre ücret alan taksilerde dikkat edilmesi gereken şey, inerken fiş talep edilmesidir. Haksız yere yüksek ücret alınması sık rastlanan bir durumdur. Fişte yazılı taksi numarası ile herhangi bir konudaki rahatsızlığın yetkililere iletilmesi mümkün olmaktadır. Ayrıca çoğu taksi şoförünün İngilizce bilmediği gerçeğinden yola çıkarak gidilecek yerin adresinin Çin harfleriyle yazılmış olarak elde tutulması gerekebilir. Özellikle şehirlerarası yolculuklarda kullanılabilecek trenler, pek tavsiye edilmezler. Genelde kalabalık olan trenler pek rahat bir yolculuk imkanı vermezler. Suyolu taşımacılığı tercih edilen bir yol değildir ve bu

yol kullanılacaksa önceden bir seyahat acentesi ile temas kurulması özellikle önerilmektedir. Ülke içi havayolu taşımacılığı halen 42 kadar şirket tarafından yürütülmektedir.

Yerel Saat

Çin, büyük bir ülke olduğundan Pekin saati tüm ülke için baz alınmıştır. İki ülke arasındaki saat dilimi farkı 6 (saat) dır. Çin’de yaz saati uygulaması olmadığına bu fark yaz aylarında 5 saate inmektedir.

Barınma

Otel rezervasyonlarının önceden yapılması gerektiği yoğun talep dönemlerinde özellikle hatırlanmalıdır. Halen sahip oldukları olanaklar ve hizmetleri açısından, Çin’in başlıca otelleri uluslararası standartları yakalamış durumdadır. Oteller, yüksek, orta ve düşük kalite olmak üzere üç gruba ayrıldığında, yüksek kalite olanların Batı’daki otellerden çok farklı olmadıkları söylenebilir. Orta kalite oteller genelde turistlere hizmet verirler ve güvenle kalınabilecek yerler durumundadırlar. Düşük kalite oteller daha ziyade motel niteliğindedirler. Çin’de kalınan yerlerde çalışanlara bahşış verilmez.

Sağlık

Çin’in belli başlı hastanelerinde yabancılara ayaküstü tedavi hizmeti sunan bölümler oluşturulmuştur. Herhangi bir sağlık sorunu durumunda bu bölümlere başvurulabilir. Daha ciddi durumlar için ise buralardaki doktorların referansı ile Hong Kong hastanelerine taşınmak gerekebilmektedir.

Beslenme

Çin mutfağının ünü dünyaca bilinmektedir. Ancak beslenme konusunda dikkat edilmesi gereken noktalar arasında, uluslararası oteller dışında belediyenin sağladığı çeşme suyunun içilmemesi önemlidir. Şişelenmiş su tercih edilmelidir. Küçük lokantalarda ise pişmiş yemekler et dışında pek bir şey yenmemesi tavsiye edilmektedir.

İklim

Çin, kış aylarının oldukça soğuk ve kuru geçtiği bir ülkedir. Örneğin, kışın Pekin'in havası Ankara'dan çok daha kurudur. Yağışlar yaz aylarında toplanmaktadır. Özellikle kış aylarında ülkenin kuzeyi ile güneyi arasındaki ısı farkına dikkat etmek gerekir. Kuzey, daha soğuk iken; güney, tropikal bir etkidir. Nemlilik oranları da bölgeden bölgeye değişir ve özellikle güneydoğu bölgelerinde nem yüksektir.

Kaynak: <http://www.ibp.gov.tr/pg/section-pg-ulke.cfm?id=%C3%87in%20Halk%20Cum.>

Hazırlayan Uzman: Batuhan Uysal